

נחלת יהודה (פרקים יד-טו)

נחשוב לרגע על המושג "לחלק".

לדוגמה: כאשר מדינת ישראל טרם קמה היו הרבה קבוצות שהתיישבו במקומות מסוימים ועיבדו ביחד את האדמה. כעבור זמן הם החליטו להקים עיר קבע במקום שבו הם ישבו. לשם כך הם היו צריכים לחלק את הקרקעות ביניהם, אולם אז התעוררה בעיה: איך לחלק? יש חלקות שוות יותר ושוות פחות, קרובות יותר למרכז ורחוקות יותר, ובכלל – מי אומר שמי שמחלק לא מעדיף חלק מהאנשים על פני האחרים? במקומות רבים התעוררו חשדות וויכוחים בין החברים, וחלק מהמשפחות התרעמו.

זה נכון? האם סביר להניח שיש צדק בדבריהם?

נוכל לחשוב על דוגמאות קרובות יותר לעולמנו: למשל, כשמחלקים חדרים בין התלמידים בטיול השנתי, או כאשר מחלקים שטחים בין הקבוצות במחנה הקיץ, או כשמחלקים בכיתה תפקידים כאלו ואחרים, לא פעם יכולה להיווצר תחושה של מרמור ותרעומת. והנה, בפרק הקודם למדנו שכעת מוטל על יהושע לחלק את כל ארץ ישראל לעם שלם. האם זה לא יכול ליצור בעיות ומריבות, על טיב הקרקע או מיקום הנחלה? נלמד בפסוקים כיצד חילקו את הנחלות, ונראה מה עשו על מנת שלא יהיה ערעור ומחלוקת על החלוקה:

א וְאֵלֶּה אֲשֶׁר נָחֲלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֶרֶץ כְּנָעַן אֲשֶׁר נָחֲלוּ אוֹתָם אֶלְעָזָר הַכֹּהֵן וַיהוֹשֻׁעַ בֶּן נּוּן וְרָאשֵׁי אֲבוֹת הַמַּטֹּט לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: ב בְּגוֹרֵל נָחֲלָתָם כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה' בְּיַד מֹשֶׁה לְתַשְׁעַת הַמַּטֹּט וַחֲצֵי הַמַּטֵּה:

א. יהושע המנהיג הזקן הוא שעשה את חלוקת הארץ לנחלות. ליהושע היה את המעמד והסמכות הגדולים ביותר, כמנהיג העם וכתלמידו הגדול של משה רבנו.
ב. יהושע לא עשה את חלוקת הנחלות על דעת עצמו אלא בדיוק "כאשר צוה ה' ביד משה".
ג. את החלוקה עשו במעמד שבו היו אלעזר, הכהן הגדול, בנו הקדוש של אהרן הכהן, ויחד עימו ועם יהושע היו כל נשיאי השבטים.
ד. החלוקה נעשתה בצורה מיוחדת מאד, בגורל! לא יהושע הוא שהחליט למי הוא נותן איזה חלק, אלא למעשה היתה החלוקה על פי ה'. הגורל היה צודק והתחשב בגודל השבט, במעמדו בעם ישראל, בטיב הקרקע ובכל דבר שצריך היה לשקול. חז"ל הסבירו בדיוק כיצד נעשה הגורל:

"..והגורל היה ע"פ רוח הקודש:

אלעזר הכהן היה מלובש באורים ותומים ואומר ברוח הקודש:

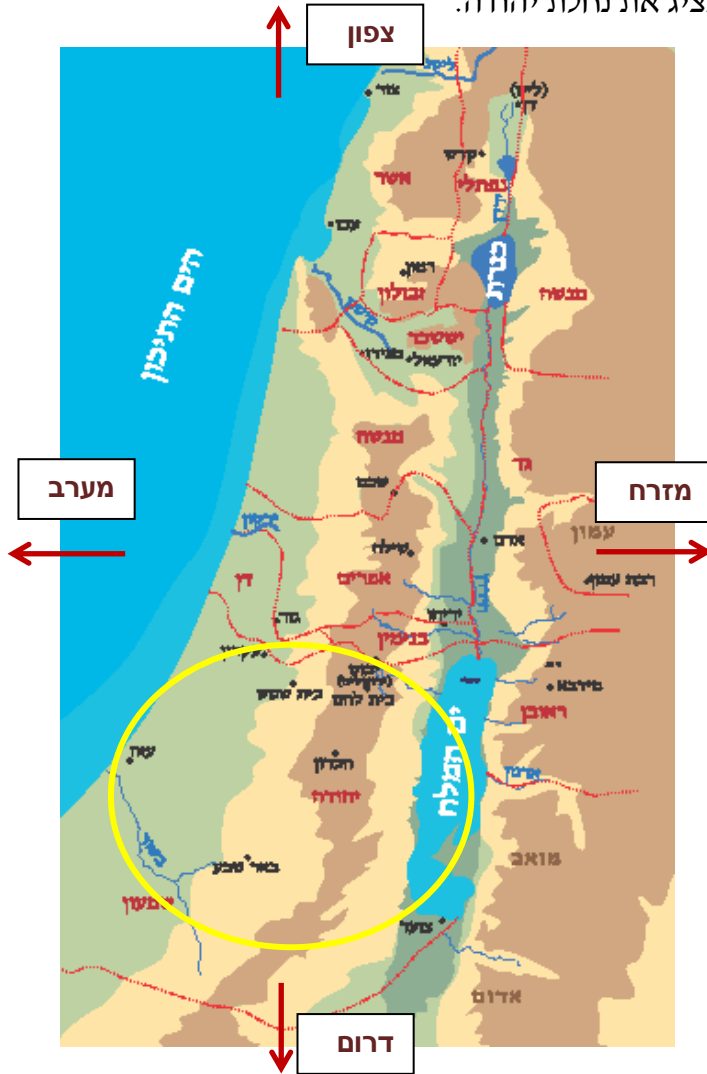
"אם שבט פלוני עולה, תחום פלוני עולה עמו!"

והשבטים היו כתובים בשנים עשר פתקים ושנים עשר גבולים בשנים עשר פתקים.

ובללום (ערבבום) בקלפי, והנשיא מכניס ידו בתוכו ונוטל שני פתקין

עולה בידו פתק של שם שבטו ופתק של גבול המפורש לו..!"

מי השבט הראשון שקיבל נחלה? נציג את נחלת יהודה.

שבט יהודה היה שבט גדול ועל כן קיבל נחלה גדולה. ניתן לראות במפה את גודלה של נחלת יהודה.

נלמד את התלמידים על ארבע רוחות השמים. לדוגמה, כאשר אנו נוסעים לחרמון אנו נוסעים לאילת אנו נוסעים דרומה. המפות משורטטות על פי רוחות השמים כאשר צד צפון פונה כלפי מעלה, וצד דרום כלפי מטה.

במפת ארץ ישראל קל לזהות את רוחות השמים, משום שהגבול המערבי הוא הים התיכון והגבול המזרחי – הירדן.

מי יותר דרומית? באר-שבע, חברון או שכם? באיזה צד של הארץ היא נחלת שבט יהודה?

נזהה, מהו הגבול המזרחי ומהו הגבול המערבי של נחלת יהודה? (מהמפה, לא מהפסוקים)

הידעתם? לפני יותר ממאה שנה החליט אראון de משפחת הסט "אחוזת בית" להקים ציר, הלא היא הציר העברית הראשונה – תל אביב.. 66 משפחות החליטו להקים את הציר באמצע שט מקום. הם היו צריכים לחלק את הקרקעות ביניהם. מה הם עשו? הם עשו הארצה. הם רשמו את שמות המשפחות והחלקות על צדדים.. והאריזו צדף לכל משפחה. איש אחד צילם את המצמד הזה והוא הפך להיות אחד הצילומים המפורסמים בתולדות המדינה.

הארצה, כאובן, איננה ה"ארץ" שמתורה. ה"ארץ" קובץ על פי רוח הקודש, ואילו מה שאנו קוראים היום הארצה זו שיטה שבה יוצא למישהו חלק מסוים במקרה.

נציג את נחלת יהודה בהגדלה על הלוח. את הגבולות כבר ראינו. כעת נתבונן בערים. בכל נחלה היו הרבה שטחים ריקים, ערים הרוסות, אך היו גם ערים נכריות שבהם עדיין ישבו אויבים.

נתמקד בשלש ערים בנחלת יהודה.

הרבה מאמץ נדרש משבט יהודה לגשת לנחלתם. משפחות משפחות יצאו לרשת את עריהם. בחלק מהמקומות אף נדרשו להילחם במסירות נפש. שבט יהודה - שבט גיבור! שלש הערים המסומנות במפה היו הערים הקשות ביותר לכיבוש בנחלת שבט יהודה: בחברון – ישבו ענקים שהטילו חיתתם על כל יושבי הארץ! קרית ספר היתה כמעט בלתי ניתנת לכיבוש ובירושלים ישב עם היבوسی, לוחמים קשים שהיו מוגנים היטב. שלש הערים היו ערים "בצורות מאד". אנו נלמד האם וכיצד הצליחו לכבוש ערים אלו:

חברון

למורה: נושא זה הוא אחד מהנושאים המרכזיים בספר יהושע שבו חסר לתלמידים מידע מטרים, וצריך להשלים אותו. דברי קלב ליהושע מבוססים על מעשה המרגלים המתואר בספר במדבר, ספר שהתלמידים עדיין לא למדו. לכן, אנו צריכים להשלים להם את המידע הרלוונטי לפרק זה, בקצרה ותוך שימוש במושגים שאולי חלק מהתלמידים כבר מכירים (חטא המרגלים, חברון)

נעשה זאת באמצעות כמה שאלות ותשובות

ש: כמה זמן היו בני ישראל במדבר? ארבעים שנה.

ש: מדוע בני ישראל לא נכנסו לארץ מיד לאחר יציאת מצרים? מדוע עברו את התקופה של

ארבעים שנות נדודים במדבר?

ת: כאשר התקרבו בני ישראל בפעם הראשונה לארץ ישראל הם חנו במקום שנקרא "קדש ברנע". משם הם ביקשו לשלוח מרגלים לרגל את הארץ כדי להתכונן לכבוש אותה. כאשר חזרו המרגלים משליחותם הם דיברו אל העם דברי הפחדה, וחוסר אמונה, וכי אי אפשר לכבוש את הארץ כי הערים בצורות מאד, כמו חברון! ויש שם ענקים חזקים ומפחידים!

ש: כמה מרגלים היו? האם כל המרגלים חטאו ודיברו נגד ארץ ישראל?

ת: היו 12 מרגלים. לא כולם חטאו. שני אנשים מתוך השנים עשר עמדו כנגד העשרה ודיברו אל העם דברי עידוד ואמונה.

ש: מי יודע מי היו השנים הצדיקים?

ת: הראשון היה כלב. בתחילה עמד לבדו כנגד כולם והכריז "עלה נעלה ונרשנו אתה כי יכול נוכל לה!" אנחנו יכולים להילחם אפילו בענקים משום שהקב"ה איתנו! והמרגלים צעקו כנגדו: "לא נוכל!" הענקים יותר חזקים מאיתנו!

יהושע הצטרף לכלב ושניהם ניסו לשכנע את העם: "טובה הארץ מאד מאד" אולם העם לא השתכנע. כולם הקשיבו למרגלים ומרדו בה, ועל כן העם נענש לנדוד ארבעים שנה במדבר. כעת, בעוד יהושע מתחיל לעסוק בחלוקת הארץ בא כלב לבקש את ההבטחה שהבטיח לו הקב"ה אז, לפני ארבעים שנה:

וַיִּגְשׁוּ בְנֵי יְהוּדָה אֶל יְהוֹשֻׁעַ בְּגִלְגָל וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כָּלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנֹזִי אֶתְּךָ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' אֶל מֹשֶׁה אִישׁ הָאֵל-לְהִימָן עַל אֲדֹתַי וְעַל אֲדֹתֶיךָ בְּקֹדֶשׁ בְּרַנֵּעַ: ז בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אָנֹכִי בְשִׁלַּח מֹשֶׁה עֶבֶד ה' אֹתִי מִקְּדֹשׁ בְּרַנֵּעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ וְאָשִׁב אֹתוֹ דֹּבָר כְּאֲשֶׁר עִם לִבִּי: ח וְאֶחָד אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי הַמָּסִיוֹ אֶת לֵב הָעָם וְאָנֹכִי מִלֵּאֲתֵי אַחֲרֵי ה' אֵל-לְהִי: ט וַיִּשָּׁבַע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אִם לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּרְכָה רַגְלְךָ בָּהּ לֵף תִּהְיֶה לְנַחֲלָה וְלִבְנֶיךָ עַד עוֹלָם כִּי מִלֵּאֲתֵי אַחֲרֵי ה' אֵל-לְהִי: י וְעַתָּה הִנֵּה הֲחִיָּה ה' אֹתִי כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דִּבֶּר ה' אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר הִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר וְעַתָּה הִנֵּה אָנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמֹנִים שָׁנָה: יא עוֹדֵנִי הַיּוֹם חֶזֶק כְּאֲשֶׁר בַּיּוֹם שִׁלַּח אֹתִי מֹשֶׁה כִּכְחֵי אֲזִי וּכְכֹחֵי עַתָּה לְמַלְחָמָה וְלִצְאָת וּלְבֹא: יב וְעַתָּה תִּנֶּה לִּי אֶת הָהָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָתָּה שָׁמַעְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי-עֲנַקְתִּים שָׁם וְעָרִים גְּדֹלוֹת בְּצִרּוֹת אוֹלֵי ה' אֹתִי וְהוֹרֵשְׁתִּים כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה': יג וַיִּבְרַכְהוּ יְהוֹשֻׁעַ וַיִּתֵּן אֶת חֲבֵרוֹן לְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה לְנַחֲלָה: יד עַל בֶּן הִיתָה חֲבֵרוֹן לְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנֹזִי לְנַחֲלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מִלֵּא אַחֲרֵי ה' אֵל-לְהִי יִשְׂרָאֵל:

כלב מבקש את חברון, אבל לא רק כדי לקבל את ההבטחה שהובטחה לו. כלב אומר ליהושע שהוא נמצא בדיוק באותו המקום של גבורה ושל אמונה! "ככחי אז - כחי עתה!" "אולי ה' אותי והורשתים". כשם שבעבר עמד מול כל העם וטען שמי שמאמין יכול להילחם גם באויבים הקשים ביותר, כך עתה הוא מבקש לקבל את חברון, ולעלות להילחם בענקים הגדולים והמסוכנים שהיושבים בה.

יהושע מברך את כלב ונותן לו את חברון. האם הצליח כלב לכבוש את חברון? נלמד זאת באמצעות משימה לתלמידים על פרק טו. נראה את הפסוקים המתאימים לחברון וכן לשתי הערים הנוספות שהזכרנו: קרית ספר וירושלים.

משימה לתלמיד:

לפניך שלש קבוצות של פסוקים מתוך פרק טו:

חברון – פסוקים יג-יד **דביר** – פסוקים טו-יט **ירושלים** – פסוק סג

עליך לסמן ✓ בכל משבצת שבה ההיגד המופיע בצד שמאל מתאים לעיר.

ירושלים

חברון

דביר

בעיר זו היו ענקים מפחידים	☐	☐	☐
את העיר הזו לא הצליח שבט יהודה לכבוש	☐	☐	☐
לעיר זו היו שתי שמות	☐	☐	☐
בירושת עיר זו היו שותפים שלשה בני משפחה אחת	☐	☐	☐
העיר שוכנת בגבול הצפוני של נחלת יהודה	☐	☐	☐
עיר זו היתה במקום יבש ללא מקור מים	☐	☐	☐
לכובש עיר זו הובטח לשאת לאשה את בתו של נכבד השבט	☐	☐	☐
היתה אחת מהערים של מלכי הדרום שנלחמו נגד יהושע (פרק י')	☐	☐	☐

לאחר שהתלמידים ישלימו את תשובותיהם נאסוף את התשובות, נוסיף פרטים, ונסכם את שלש המקורות:

כלב עצמו כבש את **חברון** (קרית ארבע) וניצח את הענקים שהיו שם.
את **דביר** (קרית ספר) אי אפשר היה לכבוש. כלב הבטיח את ביתו למי שיכה אותה. עתניאל (אחי כלב מאמו) כבש את דביר, ונשא את עכסה לאשה. בבואה לעיר, הבינה עכסה שלרשת מקום דורש לא רק לכבוש אותו אלא תנאים המאפשרים התיישבות ועבודת אדמה. היא הפצירה באביה לתת להם מקורות מים נוספים, וקיבלה.
ירושלים היא העיר היחידה שאותה לא הצליחו בני יהודה לרשת.

נבקש מהתלמידים לומר: אילו הייתם אתם נוחלים את הארץ, מגיעים בראשונה לקרקע שוממה, או לעיר הרוסה ומתחילים את הקמת מושב הקבע שלכם. מה הדבר ה**ראשון** שהיית עושה?

נשמע את תשובות התלמידים ודרך נלמד כי בפני בני ישראל עמדו קשיים רבים. מעבר לקושי הבטחוני ראינו בפרק שלנו גם את הקושי של מצוקת המים.

להמחשת העניין אפשר לספר את הסיפור המדהים של חפירת הבאר בראשית התיישבות בראשון לציון. החלוצים לא נכנעו לתנאים הקשים, והתעקשו על העמקת הבאר אף כשלא מצאו כלום בעומק 30 מ', ואפילו לא כאשר נתקלו בשכבת סלע אטומה בעומק של 46 מטר! באר זו הפכה להיות סמלה של העיר.

מצ"ב קישור לסרטון על הקמת העיר, חפירת הבאר מופיעה בו לפרקים. יש כמובן מקורות רבים אחרים הממחישים את האתגרים והעוצמות הדרושות לירושת הארץ על שני חלקיה – המלחמה וההתיישבות.

<https://www.youtube.com/watch?v=fYnAVwbbUag>

אלו תכונות אם כך מובילות את כלב, את עתניאל, את עכסה, ואת אנשי שבט יהודה?

למדנו בפרק שלנו על השבט הראשון שיצא לרשת את נחלתו. שבט יהודה יצא במהירות ובחריצות למלא את המוטל עליו, ואף התגבר על ערים חזקות ובצורות. רק את ירושלים לא הצליחו לכבוש. לאנשים אלו היתה אמונה גדולה, גבורה, מסירות, התמדה. רבות מתכונות אלו ליוו גם את החלוצים שהקימו את ארץ ישראל בדורנו.

